

RP

.....

Аполло

RP

.....

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFÓN: JÓZSEF 12-76

Haza és reakció

Írta: VÁZSONYI VILMOS

Magyarországot bevádolták Genfben, hogy a numerus clausus törvényével *megsértette a trianoni szerződést*, mely nemcsak a nemzetiségek, de a felek között egyenjogúságát is garantálja. Erre a zsidó vallású magyar állampolgárokat azzal választották, hogy *ők a maguk sorsuk miatt orvoslására sohasem hivatkoznak a trianoni szerződésre*, mert nemzetük gyásza sohasem lehet az ő joguk forrása. Ők nem kérnek külföldi segítséget, nem kérnek külföldi beavatkozást. *Dedik, Kosztut és Eötvös* József szelleme hozta meg a felszabadulásukat: ők bíznak abban, hogy e nagy lelkek újra felülmadjnak, elsőlsőik az epigonokat és újra meghozzák állampolgári becsületük teljes helyreállítását.

A magyar fajvédők szövetséget kötöttek *Dávidal*, a romániai magyar kisebbség földöz-
fővel. Az *Irreducencia* Erger-Bergert fűző közel az
osztatlan magyarság eszméinek helyére állított
az antiszemitizmus fajgyűlöletét, amely a *magyarság*
ellenességét is megfogadja, ha együtt-
eres vele az antiszemitizmusból, de a magyarság
legbiztosabb láncszemét is megfogadja, ha
az általa gyűlölt felekezethez tartozik. Először
antiszemiták és csak aztán jön ezekbe, hogy
magyarok! *Cuza* esköje így a homokuton és
mindent úgy elárultak a magyarság ügyét, ok
rikoltózzák, hogy: zsidó sohasem lehet magyar!

A zsidó vallású magyar állampolgároknak nem kell Trianon. Inkább szednünk kell zsidók, semhogy Magyarországon sebet ejtsenek és a Magyarországi területet megsemmisítő szegtelvény békeszerződésre hivatkozzanak. De nemhiába egy fajvédő pestégyűjtőnél pestélték a trianoni szerződést, a fajvédelem nem ilyen finnyás a trianoni szerződés kérdésében. Az irredenta fajvédő hőseinek a trianoni szerződés is jó, ha ezen az alapon gyűlöletük kitomolhatja magát. A Nagy-Magyarországon született magyarok egész sorát rugdatták ki a választók és az állampolgárok sorából, körülvérdő rohejjel hivatkozza arra, hogy a Trianon alapjaiban nincs többé józok, hogy magyaroknak vallják magukat, hiába élnek, dolgoznak itt. Csokonaymagyarországon és hiába dobog szívük ezért a hazáért.

Milgten szembeszökő ellentét: Az üldözöket keresik a nemzetközi szolidaritást, hogy az üldözöttest mentől jobban megszerezhessek. A vesztettséget nemzetközi rendszerbe akarják foglalni. És ime, az üldözöttek visszatartásig a nemzetközi segítséget és inkább tovább tűrnek, de hazájuk ellen idegent segítségül nem hívnak.

A zsidó állású magyar állampolgárok bizonyára meg fogják találni annak a formáját, hogy a maguk alkotmányhú és nemzeti álláspontját minden külföldi állásponttal szemben kifejezve juttassák, *hódolva a hazának, de nem alacsonyodva le a reakció előtt.* A reakció megszervezésére veheti majd tudomásul, mikép *kap leckét hazafiságból azoktól, akik — szerinte — sohasem lehetnek magyarok.* A zsidó vallású magyarok mindent el fognak követni, hogy a genti panasz, mely kezdeményezésük nélkül, sőt ellenzésük dacára adottot be — visszavonassék. Meg fogják érteni, hogy a panasz tárgyalása előtt, *mert ők még egyelőre jogukat sem fogadják el külföldi nyomásra vagy nemzetközi intervencióra.* Ok házuk szeretetét kéri; a beteg lelkek meggyógyulását várják, mert a gyórzások nélkül érzékeltet formának tartanak kiestart egyelő jogukat.

De megérti-e végre a reakcionárius kormány, hogy a numerus clausus milyen sebet

vár a magyarság ügyén! Megérti-e, hogy a külföldre vándorolt, nélkülözések között tanul, földöntúli diákok nem a magyar szabadság és demokrácia nagyságát jelképezik a külföldi országokban? Megérti-e, hogy a szomszédos államokban elnyomott magyar kisebbségek érdeke azt követeli, hogy Magyarország a szabadság és egyenlő jog házája legyen? Megérti-e, hogy a *szebbélt* lévő *Csonka-Magyarországnak* a szabadság és az egyenlő jog a *talpa*za, amelyen Isten és ember előtt felna-

szolja azt a rettenetes igazságtalanságot, amelyet rajta elkövettek és azt az elnyomtatást, amelyben a magyar kisebbségek sínylódnak? Micsoda vakaság verte itt meg az embereket, hogy nekik sok 8 millió magyar, hogy ok nem szeretettel akarják egybeforrasztani a magyar jövővért hevülőket, hanem gyűlölködve szét akarják tagolni a magyar társadalmat és a gyűlölet mérget be akadják ottani és elszáktolt területeken élő magyar, kisebbségek tisztán maradt lelkeibe is?

Két sor Désy Zoltánról

A nemzeti színház október 1-i kikegyeltes gyűlésénél sűrűn a nemzetgyűlés épületében elhelyezkedő emléktábla Déry Zoltán emlékének mindössze rövid kől sort szentelt. A hiatalos kegyeletnek ezt a hiányosságát ki kell pótolnia mindenkinek, aki Déry Zoltán egyeniségének nemcsak az keresi, hogy milyen pozitív létlétet be a parlament hívatatos hősébe listáján. Ez emléktábla nyilván tekintettel volt erre is, hiszen Tiszta István gróf és Nagy Lajos a parlament előtti székeiben álltak, míg Déry Zoltán csak mint egyszerű ellenzéki képviselő vett részt a törvényhozás munkájában. Lehet, hogy öntudatlanul az is köztudottak a kegyelet szabvány kimérésében, hogy Tiszta István és Nagy Lajos halála a nemzeti tragédia felekezetről szóló nemzeti gyászok közé tartozik, de az emléktáblák halálait, hanem tragikus dolog, és az emléktábla helye a halálra.

A történelem területéről azonban egészen bizonyos, hogy mindhárom nagy és kiélt főúrunk emléke ugyanarra a színpadra fog emelkedni és egyforma kegyelettel fog emlékünket alázni az is, aki a polgári gondolat, a liberalizmus és a jogegyenlőség szempontjából fogja megítélni a történelem eseményeit. Mindhárom kimagasló egyéniséget voltak a nagy, hatalmas, polgári Magyarországnak. És éppen a nagy hatások emlékeinek a kiegészítőitől tartunk szom előt, amikor Déry Zoltán nemcsak tün-

dőlő, férfias egyéniséget a kegyelet megemlékezésével megkoszorúzzuk.

Hozzánk kétszerszáz áll főző Desz Zoltán alakja, mert hisz a névcsokor a függetlenítő gondolatok legérettebb harcosa, a független közönség szíveskedés-volt legelőbbi alapítója volt, a legősibb liberálisok és demokrácia, hanem főbbre volt annak a pernek is, melyben redővel, Vázsonyi Vilmosmal együtt, a közelelti tisztázand nagy elvűt vittektéadára. Egy nagy kor nagy emléke marad és a per. Nevecsak a vállalt és a védelem szempontjából, hanem az igazságszolgáltatás tisztázása és függetlenesség szempontjából is. „Nálunk a Lukács–Desz-per tendérlő példaképpen fog helyet találni igazságszolgáltatásunk történelmében” — írja éppen a héten a Jogtudományi Közlöny legutóbbi száma.

A közéleti tisztaság elve mellett a polgári kritika szabadságának is ragyogó képzeldme volt Déry Zoltán szereplése ebben a történelmi perben. De ki-magaslak nagy és nemzedékünké a világháború-ban is, mikor idős korában önként áll ismét azok sorába, akik a nemzet becsületét akarták megvédeni. A hivatalos emléktábla szerezni két sora olyan férfi emleket örökíti meg, akit a férfiai jellem-szilárdan mintaképe gyámság tündököl aranyalapa-ron kellene megörökíteni a késő nemzedéknek száma-ra.

A negyedik tanulság

Letenyén a fajvédő jelölt grózzott és most hiába mondják a politika stratégiai hadműveleteinek kavá-
hazai Conrádjai, hogy: ez nem jelent semmit; mert
az ugyan valóban nem jelent semmit: hogy hat faj-
védő képviselő helyett hét ül a nemzetgyűlésben, de
mint szimbólum a választási eredmény, mégis igen
sokat jelent, — azt mondhatsz, hogy

amit szimbolizál, az többet jelent, mint maga
a szimbólum.

Mikor a nyár egyetlen politikai eseménye, a hatvani választás lezajlott, e helyen „Három tanulság” címmel cikket írtunk, amelynek sajnálatunkra — valami kellemtelen visszhangja ütődött a baloldali ellenzéken is: és, sajnálatunkra, most meg kell ismételnünk mindazt, amit akkor mondtunk: mindegyikük a három tanulság, — az egyik az, hogy

az ellenzék sokkal erősebb, mint húmagya gondol, hogy az ellenzék nem is sejti, hogy az ország mögött van és még kevésbé sejt, hogy az országban sokkal főbb készség van ennek bebizonyítására, mint magában az ellenzékben, főbbi hisz a liberális ellenzék olyan erős, hogy még a fajezdők számára is imposzón szavazatnámánysággal tud produkálni, és hogy az ellenzék kénytelen legyen, hogy azt még a fajezdők politika is gyümölcsözőtleni tudja.

Változatlanul áll a második tanulság is, amit akkor megírtunk, hogy

a kormánypart csak akkor jött rá, hogy ő nem fajvédő, amikor szemben állt a fajvédő jelölttel s hogy amiként Gömbös Gyula azt hiszi, hogy a választási erőszakosságok csak azóta kezdődtek, amikor ők is ellenzékiek sodródtak.

azonkép a kormánypárt is azt hiszi, hogy a fajvédő agitáció csak akkor lánghat fel olyan vadul, akkora vehemenciával, olyan hallatlan szenvedéllyel, amióta ellene lánghat fel. És mindenek fölött áll a harmadik tényszerűség most is, hogy

Letenyen, 1908. aug. 2. A szarvask, akárcs, Hábon-
bát, legények a nagyúttal körülbél, Budapestet pedig
titkos: Letenyen átvezet szarvask, Budapestet pedig
szarvask, mégis a budapesti városát – mind
ahogy a hatvani városát is – megírjuk – egy-
esével, bírósági esküdt: Kör, nyitjuk képe, szar-
vask, szarvask, pedig akárcs, ott akkor Hábon-
bát, mind pedig Letenyen kavargott, a legáltalá-
nabb városát is igatmak kállanáb, a szarvask-
dondul társaság, amelyben valóban megcsodál
hátta róla a nyitlt szarvask hatatán, Jellemleg-
erőse, akiknek mind kérele volt hozzá.

És most jön egy negyedik tanulság, az, amelyet *Vörösné* már hetekkel ezelőtt elmondott, neki, úgy

„Mi néked fáj, nekünk is fáj“

Seitovszky Béla, a Ház elnöke kifejtette, hogy ami az ülésteremben történik, de nem az ülés alatt, — az őt nem érdekli. *Gömbös* Gyula vakmerő durvaságát ezzel a formulával ítézte el, ahelyett, hogy a Ház nyílt ülésén a megbeszélésben részvevők volna és a Ház határozatait provokálta volna ahelyett, hogy irányban, hogy minden képviselőt, aki a másikat inzultálni meri, határozattal kell megbélyegezni.

Seitovszky Bélát most hírlapi cikkben durván megvádolták egy fájóval ifjú óráról. Ebből az alkalmából a nemzetgyűlés egyes pártjai a Ház elnökének a támadással szemben felszólalásokkal kívánják a támadást szolgálatlani. Mi ezt nem értjük és az ünnepélytől sajnálatra távol kell maradnunk. Ha az elnököt nem érdekli az, hogy az ülésteremben duakodnak, minket még kevésbé érdekelhet az, ha őt egy hírlapi cikkben megvádolják. Saját logikája szerint ez teljesen az ő dolga. Semmi közünk hozzá! Ha a Ház elnöke az ülésteremben a szavendőt inzultusért sem ad elégtételt a képviselőnek: minek siessek én hódoló küldöttségben megvédelmezni az elnököt egy, a Házon kívül, hírlapi cikkben elkövetett sértés ellen! Ha ellenzékij bájtársainak nem fáj a *Fabian* Bélával szemben elkövetett durvaság és izlésteleniség, ha ezért nem siettek bájtársunkkal monosítani magukat és nem torolták meg *Gömbös* Gyula vakmerőségét: mi viszont nem énekelhetjük *Seitovszky* Bélával szemben a hazafis dalt: „*Mi néked fáj, nékünk is fáj...*”

Nem azokról a „hontalanokról“

volt szó a főváros szardai közgyűlésén, akiknek akár a szíve, akár a születése szerint is volna hazája. Hanem azokról, akiknek rendben van a szívük is, a születésük is, csak a — bizonyítványaik nincsenek rendben. Mert a szívet és a születést az Isten irányítja, a bizonyítványt azonban a hatóság. És valamiképen könnyebb volt a tevének általjutni a túfokán, mint az okori gazdagoknak a menyek országába (azóta ez is megváltozott): azoknak könnyebb volt igen sok eszládnak kiutastási vezést kapnia, mint illetégs bizonyítványt.

Mint az polgármester szavaiól kiderült: ezen elég könnyen lehet segíteni. Wolfioknak azonban nem volt más útja, ez a segítés. Ők a hazafis foglalnának nemcsak összezerethetőnek, hanem egybevágónak találták, hogy szaporítsák a „hontalank” számát. A Wolff-féle hontalank nem kaphattak bizonyítványt arról a honosságukról mely őket a természet és a jog törvényei szerint megillette, inkább új „hazát” adtak nekik, melyhez lélekig egyetlen szálra sem kötötte őket. A bibliai szerzők szelleme helyett a bibliai csodát választották Wolfiék: felmúlt emberek új származást teremtettek a régi helyzett és új szívet dicsúpatáltak be a helyett, melyeket Isten hozott el az ember földi körülbelülébe.

Kétszázezer hold földön

puasztul el a termés. Karcagon és a karcagi földművesek is nem fogja tudni megkezdni a működését, mert egyetlen földműves-Ifjú sem akadt Karcagon, aki hajlandó lett volna ingyen megmutatni a talaj megművtetésének a módját. *Csontos Imre* bácsi körülteben a paraszti konzervativizmusnak egészen különös képe bontakozik ki. A karcagi földműves egyszerűen nem akar tanulni, bizonyára valami úri huncutságot sejt a földművesekről mögött.

A karcagati földművesiskolából ugyan nagy út vezet a földiskolákig, de az egyetemeken is látjuk, hogy úgyszólván sehol sem találjuk be a létszám, melyben a felvehető növendékek számát megállapították. A numerus clausus megteremtőit azt hitték, hogy az egyetemek túlszűkítődésének az az oka, hogy a társadalom élelmesebb rétegei elveszik a helyeket a kevésbé élelmes, de azért tudományosja ifjúság elől.

Ime, Karcagón: szabad volt a tanulás pályája és a karcagi aranyifjúság nem ösztönült a földművelésiskola padjaiba. A numerus clausus által kiűzött diákok pedig előzönlik a külföldi egyetemeket. A tanulás nyilván nem a kiváltság szerint igazodik, hanem a hálám és ráneveltség szerint.

Tessék bezárni a karcagi földművesiskolát azok előtt, akiket még ingyenesen sem lehet odaesalogatni és tessék megnyitni az egyetemeket azok előtt, akik még áldozatokat is hoznak, hogy sokkal súlyosabb viszonyok között, tovább tanulhassanak.

látszik, nem is volt szükség a letenyei választásra, hogy a letenyei választás tanulságait lezárja. Válaszai október végén a központi demokraták-körben elmondott beszédében szólt a fajvédő politikáról és arról a politikáról, amely azt a fajvédő politikát megkönnövti.

„Duplított van ebben az országban, kétféleképp. A fajvédők ellen látszólag harcokba, de őket megkötözték nem engedik. Abban a percben, amikor ezt lehetne, egyszerre Salamon Királynak híres példázata érvényesül. Amikor a gyermeket szíves akarják darabolni, hogy mindket anyának igazra legyen, akkor a nem valódi anya beleegyezett, hogy kettőzvágiát a gyermeknek, az igazi anya azonban jelentkeztet és nem engedte a gyermek feldarabolását. Mivelh a furdós bőrére megy a dalog, akkor jelentkezik az igazi anya, mely látszólag ellene harcol, de aztán azt mondja, hogy a gyermeket szelídabarlótni nem engedem.”

— Ez a nepedeki tanulás — a hatvani választás hátrai tanulságai után: az, hogy a *fajvédő politika* azért nyumulhat előre, mert ezt a politikát még azok is fenntartják, akik ellen irányul — persze csak néha —, mint az ilyen időközi választásoknál. Mindaz a hajmeresztő választási történet, ami a régi választási krónikákat elcsövetette, a politikai anekdota-kínosba való játék azok képest, ami a letenyal választások történet, ahol pedig nem is világármélet hatalma belső konfliktusa csoport és csoport, mert hiszen mindkét mérkőző párt egyformán: kurzuspárt, — és

igazán nem tudtuk volna megmondani, hogy milyen más eredmény az, ha Gömbös jelöltje helyett Haller jelöltje győz. A kurzuspártok testvérharca volt ez, a korteskedés pedig két demagógia versenytudása, amelyek mind-egyike egy tőből sariadt.

A liberalizmus nem nyert volna vele semmit akkor sem, ha nem a fajvédő jelölt győz. De igenis és ezt meg kell mondanunk őszintén.

rengeteget veszített a liberalizmus pusztán az-

által, hogy hadba sem ereszkedett, hogy jelöl-
tet sem állított a kerületbe, hogy átengedte a
csatateret a fajvédőknek, hogy messziről, a
budapesti pártklubokból néman nézte, mint
szedte le a fajvédőpolitika azokat a gyümöl-
csöket, amelyeknek magvait a baloldali ellen-
zéki politika hintette szét az országban.

Egy régi függetlenségi kerületről van itt szó. Mi sokszor halljuk egyes baloldali pártoktól is, hogy

ők nemcsak Budapestra támaszkodnak, hanem kiviszik politikájukat Budapest határaitól.

Kiviszik az országba, amelynek mezőin még mindig hatalmas visszhangja kél a régi 48-as szellemnek. Nem is kételkedünk benne, hogy ez a visszhang visszarival ma is, mert

*a magyar föld szétéphetetlen szövetségi hál-
ságban él Kossuth Lajos nagy, demokratikus,
szabadelvű és nemzeti idejével.*

Fajdalmasan kellett azonban látni, hogy míg kid
lappátokban – s főleg Budapest szomszédságában, s
baloldali testvérpártok ellen kifejezett aperszükben
éreteli jelenlétét ez a politika, addig nem éreteli
kint az országban, ott, ahol bizonyára óriási tömeg-
erők állnak mögötte. Tömegerek, amelyek nem let-
tek volna kénytelenek megosztani Hatvanban az
egységpárt és a fajvédők, Nagyatdán az egység-
párt – és az egységpárt. Letenjen pedig a

két kurzuspárt közt, Wolffék pártja és Gömbösek pártja közt.

hanem diadalra vitték volna a baloldali ellenzék lobogóját, amelyet csak fel kellett volna emelni.

*Ez az ötödik tanulság — és ez olyan tanul-
ság, amiről érdemes gondolkodni és érdemes
beszélni.*

Vázsonvi beszél...

A tüdőbeteggondozótól Trianonra

Kögyűtés hosszú pénzummal. Nem kevesebb, mint hetvenkétféle pontból állott a tárgyországok elélegzetek betéle — huszonötkelet. Azt is csak úgy, hogy a felet en bloc „tárgyalatok” le, amint úgy tessék érteni, hogy az előző tudósítások monddt elalutit, egy csokna mondatot, mely a nyűgűsében nem volt hallható, a főpolgármester pedig utána nem egy pontra jelentette ki elnöki enunciaciókat, hogy „előfogadott”, hanem tisztelegye. Így aztán végetek a tárgyországok harmadrésével, a másik két-harvad nyitkeke maradt.

Vagy jövő péntekre, jövő szedőre is maradhat. Nem éppen a tárgysorozatok miatt, bár ebben a tempóban a tárgysorozat is elnyúlhatna jelentéktelenségéig mellett is jó hosszú időre, de még jobban elnyúlhat az interpellációk, indítványok. Tízről interpelláció is egy tucat indítvány tartja a közgyűlést egyébként ugyancsak szintén tárgysorozattal s mutatja, hogy bizony ideje volt már azt a közgyűlést egybe-
híven. A demokratikus blokk rá is mutatott erre, mire Ripka főpolgármester kijelentette, hogy eddig azért nem hívott egybe közgyűlést, mert nem volt rá elegendő tárv.

A tárgysorozat, a hivatalos tárgysorozat szerint csakugyan alig volt. Sorány bizony az a tárgysorozat nagyon. Itt el lehet mondani a régi mondas visszdját: Numerantur, sed non ponderantur. Sok, de csupa súlytalan, jelentéktelen semmisi tárgy.

Hogy mégis min vitatkoztak? Valahogy úgy volt, hogy tényleg nem a tárgyszóról, az csak arra volt jó, hogy apropos legyen, amelynek útjából irányult adnak a blokk en berei a tanácsnak a jövőendő közegepolitikai üteletet. Harrer Ferenc nyugalmazott alpolgármester például az egyik pont tárgyalása során kifejtette a helyes telekpolitikai irányelvét, így másik tárgyad a lakarekesekből, a jó gazdálkodásból, majd ekkor a földes, majd meg Fészenyi Vilmos mutatta meg, hogyan kell a jövőben a város megalapítását meg, hogyan kell a jövő

Árrol volt szó, hogy a főváros nagyra értékeli a kórházat és a kormányzat tüdőbetegeknek céljára. A pénztér megugrása a jelen esetben nem fontos. Úgy illt ucsvarai a dolog, hogy volt a közegészségügyi társaságok között egy pontja, amely megint arról szólt, hogy a főváros engedjen át egy ingatlant az államnak egészségügyi célra – inguen. Tehát az állam pénzért adja, de ingyen kapja. Az ellenfél a két-alkalmi között kitért volt a a tandis megpró- bálta. Indokolt volt az a dolog, hogy a vá- rosnak értelme nincs, hogy a kormányzat ingatlant adni. Ez az indoklás készlete Váronyit a felszólalásra. Hogy vajon tényleg megkérte Trilano hogy a kormány kezét, azt – mondta – e pillanatban nem ellenőrizheti, azt meg kell vizsgálni. Vízgyárat meg hát, addig pedig ez ügyben ne döntünk. S ha azután eszünkig úgy illt a dolog, hogy a kormány ingatlant ingyen nem adhat, akkor vegyük meg tőle. S pedig adjon a vásárolt épületet tényleg tényleg. Pénzbeli segélyt, annyit, amennyit a város kifizet. Így Trilano is jellemezte a közegészségügyi megadást.

Zajos és egyhangú helyeslés kísérte Vázsonyi Pálmosnak az új törvényhatósági bizottságban elmondott első felszólalását. A tanács pedig megállapította, hogyan kell és hogyan lehet még kényelmesebben adott helyzetekben is a fűtőres érdekeit megvédeni.

Hogy még mi történt? Egy ügyetlenség. Arról volt szó, hogy a közgyűlés szavazna meg a költséget, hogy egy budai ház egyrésze lakásokká legyen átalakítva. Valaki a közgyűlésen úgy vélte, hogy az épület rozoga, nem éri meg az átalakítást, jó volna előbb megerősíteni. A tandacs rábeszélte nagyhangon a delegáltot, hogy megerősít, hogy Budapest székesfőváros közgyűlése a legnagyobb lakásnépvezetője, és az ország minden lakásnépe, és a tandacs ügyeltemekedte, Reban megis lesznek lakások, legfeljebb négy vagy két háttal fűszék.

Több nem történt. Boldogult Kőröendi Gyulát parentálta el az elnökök főpolgármester, megemlékezett a Széchenyi-centenáriumról, a Népszínház ünnepségéről, a Jókai-emléktábla leplezéséről, Pénteken - folytatása következik.

Az úszó Stadion

Az Uszóstadion egyelőre csak uszó Stadion. Wolfkának hípkák segítségével tudvalevőleg sikerült az Uszóstadion ügyét a pénzügyi bizottságban elgáncsolni s most aztán ők maguk is megijedtek attól, amit tetőbe emelhetnek valahogy reparálni a dolgot. A nagy ügykezetnek egyelőre az az eredménye, hogy az Uszóstadion ügyét, amely a szardai közgyűlés tárgyszorában szerepelt, levették a közgyűlés napirendjéről. A demokratikus blokk azonban úgy egyeztetlen módon engedte eltelenni az ügyet s már ott a közgyűlésben leszögezte, hogy csak úgy megy bele a levételbe, ha a közgyűlés elő meg november hónapban kerül rá a kérdés. Novemberben tehát újra foglalkoznak a dologgal s remélhető, hogy most nem fog sikerülni egy újabb elgáncsolás, még ha most is megpróbálják.

Az ügyszótályban egyrészként változatlan az a felfogás, hogy az Üszödtadion meg kell csinálni, a fővárosnak kell megcsinálni és a Városligetben a Széchenyi téri földvel kapcsolatosan kell megcsinálni. Nyerne vele az állatkert, jól látnának a ligeti hódok, bérlek is, a cirkusz is a jéré közöttve a főváros is, mely a ligeti bérlek bruttó bevételéből részes, és egyrészként is alkalmas helye volna kinn a Stadionnak. Wolffék egyelőre nem árulják el, mit a céljuk a Stadion kérdésében, de talán mégis tudjuk, hogy mit akarnak: hogy nyiltsan a főváros érdekei ellen forduljanak, még ha még annyira a szivükben is nőtt az az érdeklődés, melynek az Üszödtadion kérdésében bizonyos céljaik vannak.

Az utolsó pillanathan egyébként az Úszóstadion hígében kedvező fordulat történt. E szerint a tanács előterjesztése változtatott formában a jövő héten újra a pénzügyi bizottság elé, majd november második felében a közgyűlés elé kerül a elfogadása már! biz-

Dr. BURSICS ZOLTÁN, ÜGYVÉD
LOGI SZEMINÁRIUM

JOGI SZEMINARIUM
Berlini-tér 3 (Westend-ház). Előkészít az összes jogi, köz-
gazdasági, ügyvédi vizsgákra. Jegyzetbérlet. Tanácskozás

Pénzügyi
központnál **vizsgázott revisor,
mérlegképes könyvelő.**

20 évi gyakorlattal, mérsékelt díjazásért könyvek rendbehozatalát, **órakönyvelést vállal.**
Szíves megkeresések: Demokrata Kör XVIII. Déry uca 16. szám, „S. J.” címre kéretnek.

Tűnjének el a fölösleges fővárosi üzemek!

Írta: MAGYAR MIKLÓS

Azokat, akik a nagyközönség szükségleteinek kielégítésére hivatott üzemek városiasítást annak idején kiírtak, az a szociális elgondolás vezette, hogy ezek az üzemek ilyen módon olcsóbban lesznek képesek a nagyközönség kiszolgálására, mint a magánvállalkozások éppen e jellegű fogva olyan üzleti politikát kell folytatnia, hogy minél nagyobb nyereségre tegyen szert és hogy vállalkozási tevékenységét minél buszábban kamatoztathassa. Ezeknek a kifizető embereknek nagyon rossz érzésük lehet most, amikor látják, hogy az ő koncepciójuk, ragyogó álmaik olcsóbb árakról, altruista üzemekről, az agyonterhelt polgárság megsegítéséről: mivé lett a pártpolitika, a hozzá nem értés és egyéni érdekek játékában. Szomorúan láthatjuk a nagylelkű és széles látókörű férfiak, hogy mellátlan utódaik kezén oda születtek az üzemek, hogy most az üzemek városiasításának lelkes kezdeményezői kénytelenek saját alkotásuk ellen kérihetetlen harcot vívni.

Összinté, tiszta tárgyilagossággal, melyet, a közegésztés nagy előharcosának személye tesz kötelességemre, kísérlem meg hálát adni a mai városi üzemeknek. A legelőször kérdéssel, a közlegésztés kérdéssel kezdtem. A multkor már kifejezetten adtam azon meztelennek, hogy Budapest villamosközlekedése csodát mondott, a közlegésztés egyáltalán nem nyújt kényelmet és emellett a legdrágább egész Európában.

Legnagyobb hiányossága, hogy a munkájába szétútas, aki a villamos vasutat kénytelen igénybe venni, sohasem képes kiszámítani, mikor kell hazulról munkahelyére indulnia, mert a mai közlekedési viszonyok mellett szinte lehetetlen megállapítani, hogy mikor ér rendeltetési helyére.

Párhuzamos autójáratokat

A közlegésztés kérdése megoldása szempontjából gyors intézkedésre van szükség és a mai közlegésztési állapotok megváltoztatásának egyedül eszközét abban látom, hogy a hálterhelt villamosvonalakkal párhuzamosan autójáratokat létesítsenek, a villamosvasút tehermentesítésére. Félve írni, de a ki kell mondanom, hogy mi, akik annak idején lelkesedéssel harcoltunk a városiasításért, ma már a multak tapasztalatainak okára a meggyőződésre jutottunk, hogy a városi üzemek nem nyújtanak semmiféle előnyt a közlegésztés, kísérletet kell tehát tenni arra, hogy a közlegésztés megváltoztatásával a magánvállalkozást is bekapcsoljuk, oly módon, hogy fel kell hízni a magánvállalkozást versenytársául a városiasításra és a közlegésztés kérdéseinek döntéseinek tekintetében, vajjon a magánvállalkozás saját érdekeinek megvétele mellett képes-e a fővárosnak olyan ajánlatot tenni, melynek alapján a főváros is megtérül a közlegésztés és a közlegésztés is jobb és olcsóbb közlegésztési eszközökkel jár.

Biztos vagyok benne, hogy egyrészt a fővárosnak nincs megfelelő tőkéje az autójáratok közlegésztés komoly kifejlesztéséhez, másrészt határozott tudomásom van arról, hogy angol, francia és német vállalkozók szívesen becsatlakoznak autójáratok magyar magánvállalkozásai rendelkezésére, viszont ezek a vállalkozók hallandók a főváros minden kívánságát teljesíteni, a főváros részéről a vállalat használatára, szabad kezet kaphat a tarifa megállapítására és a vállalkozók is remélik, hogy számításukat a feltevések mellett is megtalálják.

A gázgyár a gázmegtakarítás ellen

Beszéljünk most a gázgyárról. A gázgyár megvalósítása milliárdokba került, az elgondolás itt is az volt, hogy a városított gázgyár a közlegésztés olcsóbban lesz képes kiszolgálni, mai helyükben a gázgyár semmi előnyt nem nyújt a közlegésztés és kifizetéses árak, hogy a közel jövőben nyújthassa.

A vállalkozási üzemi bizottság legutóbbi ülésén speciális kifogásokat adtam elő a gázgyár ellen azt, hogy szegény emberek, akik szívesen takarítanak meg a közlegésztés felhagyásával, hogy a gázgyár üzleti politikájukkal, holott a gázgyárnak, ha azaz tényleges megtakarítás érhető el, hivatalból kellene a közlegésztés felszárulni. Nem ingott-e meg joggal a gázgyárba vetett bizalom?

Mikor a vágómárka nagyszámú hóborítba esik

Sürgőnységi feladat szaladok végig az üzemek dístelen gazdálkodásán. Válasszunk Vilmosnak egyik legreményteljesebb alkotása volt a Várpénztár megteremtése, mely eredeti elgondolásban a magánvállalkozások monopolizációs helyzetét akarta felbontani.

Mi ma a Várpénztár? Elhelyezkedés lehetősége néhány városi ár számára. A közlegésztés nem használja, így egy példa, mennyire nincs. Van a várpénztárnak egy osztálya, mely márhambizonnyal üzleti foglalkozik. Felküldik neki a vidéki gazdák a vágómárka bizonyítvány kb. 13-14.000 koronás árban, de a Várpénztár piramidalis árszabályozás bevezetése folytán az a 13.000 koronás marha, mire

a fogyasztóhoz kerül, nagyszámú hóborítba esik és 40.000 koronát mérli ki magát, Bizony nem így képzeltük mi annak idején a közlegésztés várpénztárát!

Egy titokzatos városi üzem

A városított szabadságról, szuszteráról és temetőkről nem is szólván, még egy titokzatos új városi üzemről szeretném felhívni a közfigyelmet. Egy titkos üzemről, mely alapjában véve nem is létezik, de azért mégis létezik, azt természetesen a múltból is vannak. Ez a fővárosi bűnügyek és korrupciótelepe. Egyik bizottsági tagtársam, aki tudja az építési albizottságnak és ott ebben a kérdésben legutóbb fel is szólalt, becsatlakoztatja rendelkezésére az adatokat ennek a titkos üzemnek működéséről.

Az üzem tulajdonképpen a rendelkezés az árverezés volna, vagyis a vállalkozók által beadott egységárak ellenében. Ezért azonban az üzem hasznát, de biztosan terjeszkedik. Telepe van az Aréna út 63. sz. alatt, 250 munkást foglalkoztat, új telepet létesített a Bihari úton és már ismételt kért az építési bizottság engedélyt a telep nagybővítésére, illetőleg arra, hogy ennek az építkezésnek munkálatait közlegésztés, illetőleg tanácsai határozat mellőzésével kiadassa. Hét hónapja körbejárta ezt először, néhány napja másodszor, a bizottság az engedély megadását felfüggesztette és albizottságot küldött ki annak megvizsgálására, vajjon szükség van-e egy-

általán erre az üzemre, hisz az aszfaltozás munkáját régebben adóztató iparosok mindig nagyon jól elvégezték. Ekkor eltekintve magánvállalkozók már ajánlatot tettek a fővárosnak, hogy hajlandók a telepet megváltani, sőt a ma érvényben levő fővárosi üzemi egységekről a fővárosnak a kiadandó munkálataitól 10 éven keresztül 10%-ot elengedni.

Annak bizonyítékul, mennyi hozzájárulással vezetik ezt a telepet, szolgáljon a multheti helyszíni szemle ama megállapítása, hogy a telepen egy kazán, ahol a melegítés történik, a másiknál 100, a harmadiknál már 200 lépésre van és a folyékony anyagot két munkás vízi keverőre két vödörben 15 literenként, tehát 165 literenként, egyik üstöt a másikig. El lehet képzelni, milyen gazdaságos módszerrel dolgozik ez az üzem.

Ne folytassuk tovább a felsorolást. Mindenki, aki városi üzemek ügykezelését megfigyeli, látja, hogy nehékes az adminisztráció, árak drágák és a közlegésztés érdekét semmivel sem szolgálja. Akik eddig hívtak voltak a városiasításnak, szomorúan állapítják meg, hogy ezen az úton tovább haladni lehetetlen. Nem is feltétlenül szükséges, hogy ezek az üzemek közlegésztés legyenek. Az autóbussz Londonban, a Generell Omnibus Company, ugyanott magánvállalkozás. Magukban van a Hoch- und Untergrundbahn Berlinben, magánvállalkozók Párizs négy nagy autóbusszvállalata, az aszfaltozás sem városi feladat és nem bízunk, hogy velük rajtuk kívül nagyvárosok a világnak, melynek ruhát és elpöze meglenne.

A törvényhatósági bizottságnak arra kell törekednie, hogy a közlegésztés kielégítő üzemek gyorsak, átszervezés után, amíg nincs megoldás nem érkezik, ökonomikus gazdálkodással ismét a közlegésztés érdekét szolgálja, a többiek pedig hálát adnak a szerkesztésnek és a hatáskörükbe tartozó munkálatokat adják át adóztató iparosoknak és kereskedőknek.

Hatmillió városi munkára nyolcmillió a pályázati bélyeg

A fővárosi kislakások árlejtésének kulisszatitkaiból

Írta: FREUND DEZSŐ, v. törvh. biz. tag

A fővárosi tanácsa legutóbb 13 kislakások néhai közműs munkára hirdetett árlejtést. 176 vállalkozó 868 ajánlatot pályázott. Kisek, nagyok, ismeretlenek, ismertek, költséggyűzők és tökéletesek, egyforma rendszerrel, de lehetetlen árlejtéssel vettek részt az árlejtésben.

Ez a nagy tömeg, és

a százezreket árkülönbözteték.

A nagy munkálatságot és mindenkinél a munka szükségét bizonyítja. Igazolják egyben a demokratia pártot, legelőszörban annak nagyvívó vezetőit: Várossznyi Vilmost, aki minden mást megelőzően nagy hősen, legelőször is a kislakások építést vitte keresztül a Városházán.

Normális viszonyok között ilyen nagy munkára csak a legnagyobbak, a legtehetősebbek pályáztak.

Ezen a pályázaton túlmegyően a kiscsinyek, az ismeretlenek vettek részt.

Bizonyára ez annak, hogy a nagyobb vállalkozók régi összeköttetések révén, ha gyengébben is, de valahogyan mégis csak foglalkoztatni tudják némely üzemeket, egyekben pedig vagyonuk ronesából élnek. A kiscsinyek, az ismeretlenek semmit sem kaphatnak, mint földelő az utolsó szalma-szába, úgy

kapaszkodnak bele a szimukra meggyitt egyetlen munkalehetőségbe: a városi munkába.

Ehez a reményességükhez aztán kétségbeesetten ragaszkodnak. Hogy valamiképp ki ne csusszák kezükből az a bizonyos szalmaszál, olyan

lehetetlen árakat kalkuláltak.

hogy elfogadhatatlan szakemberek véleménye szerint milliárdokat kellene ráfizetniük, ha megkapnák a munkát.

Hogy mennyire komolytalanok ezek az ajánlatok, világosan bizonyítja az a körülmény is, hogy legutóbbik meg sem tekintette a terveket, melyekre pályáztak

és teljesen, úgynevezett „has”-ból vett árakkal töltötte ki a költségvetés rovatait. Hihetetlenül olcsó ajánlatokat nyújtottak be, csak hogy legelőszörban lehessenek és így hozzájuthassanak a megbízáshoz. Egyekben pedig rábizták magukat a jó szerencsére, hogy a

ráfizetést munkájukban is ráérnek kifizetni.

Egyik másik épületnél

30-100%-kal voltak olcsóbbak

a kalkuláltnál tudó komoly, megbízható cégeknek. Némelyek szerint nagyon megfontolandó, hogy kiadják-e az egyes épületeket az ilyen létszámú legelőszörban ajánlatot tevőknek. Tapasztalat szerint az olcsóbb ajánlatok a végen a legdrágábbak

A városnak, amely az adózók állíreibe épít, nagyon meg kell gondolnia, hogy kire bizza a munkát.

Véleményem szerint a második harmadban, tehát a közlegésztés lévők azok, akik a munkákra komolyan igényt tartanak, közülük is csak azok, akik multjakkal, megbízhatósággal és a megőrtük álló anyagi erővel garantálni képesek, hogy a vállalt kötelezettségeket, a vállalt összegért eleget is tudnak tenni.

A legközelebbi pályázat kiírásánál pedig módját kell ejteni, hogy komolytalanok,

a házárörök, akik semmit sem kockáztatnak, ne vehessenek részt a pályázaton.

Részen, hogy irreális ajánlatokkal ne ejthessenek társadéka a lakos közlegésztés, amely multán hiszi, hogy a drágább ajánlattevők mórtekének falánkságukban vagyonukat akarnak egy-egy munkán keresztül, részben azért, hogy megővassanak a pályázattal járó felesleges pénzkiadásról; de azért is, hogy ne terhelhessék felesleges munkával a városi adminisztrációt.

Feltétlenül visszaállítandó a régi bányapénzes rendszer. Komoly, megbízható cégek, ha nincs is módjukban számmilliókat kifizető bányapénzeket mozgósítani, bankgaranciát feltétlenül tudnak szerezni. Az a cég viszont, amely erre sem képes, nem sorolható a komoly számbavételre igénylő cégek sorába és így ab ovo elesik a pályázattól.

Egy-egy ilyen pályázat, a reá fordított nagy munkán és fáradságon kívül még tetemes anyagi áldozatot is követel.

Lehetetlen állapot, hogy akkor, amikor az építő iparosság munkanélküli tengődik és egy-egy pályázatba, mint utolsó reményföslányba kapaszkodik, állam és város töltik olyan áldokat szedjen, amelyeket ezen pályázattal kapcsolatban töltik elszedett. Egy-egy ilyen pályázat állam és városnak egész jó üzletet jelent. A város a költségvetési ürlapokért 50.000 koronát ker.

Csapatokt már 50 millió koronát fizettek a pályázók. Az ajánlatok 20.000 korona városi és 20.000 korona állami bélyeg, a mellékletekre 2000 korona állami és 2000 korona városi bélyeg ragasztandó. Állam és város egyformán bélyegeket minitegy 60 millió koronát kapott és egy-egy vállalkozónak egyéb kiadásokon kívül majd 650.000 koronájában került a pályázaton való részvétel.

Legelőszörban is emnyibe kerül neki a reményesség, hogy talán mégis sikerül elcsipni a városi munkát. Ismerek egy esetet, ahol

6 milliót kincstári bédagos munkánál onygi volt a pályázó, hogy 8 millió korona állami bélyeg kellett az ajánlatokra

és így a kincstár amelllett, hogy munkát kapott, megkerest is rajta.

Összinté, sajnos a 176 pályázó közül, a 161 haszalan csúnyakodott. Hiszem, hogy mégis megkérőzők végre a gazdasági feloldulás, a magánvállalkozás tevékenység, amely előbb-utóbb nekik is megadja a foglalkoztatási lehetőséget.

Halottak napja

Irla: Dr. Vázsonyi János

Ezen a héten csendes, zord ünnep volt. Temetőhínepe, sírok díszítése, halottaknak napja. Halottak napján esett az eső, hullott az ég könnye és zokogás rázott meg régi hantokat, fakereket, homokbuckákat, mausoleumot, elhagyott sírköveket. Ellett a temetőben, szibongás, tömeges, mozgás. Ellett a temető. A vergődő élő halottak felkeresték a pihenőket, a nyugvókat.

Halottak napja a mi egész életünk. Csak sírni tudunk, csak panaszkodni valamennyien. És jaj, megvan az okunk rá. Mert halottak a mi ideáljaink, halott a régi, nagy Magyarországnak, halott az, amit ezelőtt boldog ifjúságnak hívtak, amit békés munkás férfiaknak neveztek, halott az ipar és kereskedelem, halott minden és mindenki itt, csak egy él, egy uralkodik, mint vigyorgó halálfele, kezében kaszával, a gyűlölet, az irigység, a törtetés és kíméletlenség pogány istene.

A temetőben loborlunk kedveseknek sírjára. Elsiratjuk a régi barátot, a régimúlt időt. Mert minden sír egy korra, egy jobb és szebb korra emlékeztet. Amikor ők éltek, még volt szív az emberekben. Amikor ők éltek, még volt barátság, szeretet. Az idő halad, a munka hív. És az úton szemetet az eső. A városban vibrál a látszat-élet, az ideges hajsz, a pénzért való verőkezés, a pénzért, mely küzdelmet jelent ma csupán egy napról a másikra, harcot a külső, a standard megtartására, megővására.

Elvonulunk előttem a mi halottaink. A demokratákról egyelőre vesztessék. Rácz Dezső, mint mindenütt, itt is élő. A buzgó kortes, az örök szerető, ebben az évben halottainkat szervezte meg, velük vonul fel szavazásra. Mögötte Szilágyi György halad. Mint egy földi szervet eleink, most az évi halottaink szervezőitől élünk. Sokat foglalja el. Kemény, dacos, magyaros tekintetű meg a sorban, kihúzza magát déleget, miként a mögötte haladó, mindig elegáns Leleber Lajos. Felemelt fővel megy Leleber Lajos, mint egy generális. És mosolyogva, a nagyatyát simogató mosolyával nézik ősei, akik mint katonák is, generálisok voltak. Azután jön Visontai Soma. Kezében akatitusa, nagy pereke gondja vállán. Nagy pereke, ügyek, családoknak sorsa. De ő nemcsak ügyeket ügyvele, nemcsak ügyesekről referál. Az ország jogtalanossága, a hazá. Már csak lassan, botorkálva megy a lába, csak a gondolata, az elméje ruganyos, fiatal, mint egykor. Zúgunk Adott vitakörök mögött. Itt is, mint odalent. Lelkesedik, lüszöl, tüzes, bírtelen. Jézus és Jóhanna. A sor végén csendesen, szorosan, miként egész földi életben. Köröndi Gyula. Itt is hátrahúzódnak — bár még sok évi húzódnak volna hátra ebből a szervezettől. Ajánlólevelet olvas sokat, egyike a másik után, mint eddig minden délután. Ajánlólevelet, hisz minden szegényt hozzá ajánlottak. És jóvalis, kedélyes hangulatú gondoskodott mindenkiről, akiről csak tudott. Mi lesz a szegényeivel, koldusaival? A szegényes szegényekkel, akiket senki sem értett meg annyira, mint ő. Az ő érzései megdobogtak minden igaz érzésre. Nemcsak a párja siratja, nemcsak családja és barátai, hanem egy másik párt is, sok szerencsétlen család, akiknek ő volt gyámla, jötevője és istápolója.

Hangtalanul vonulnak el a demokratákról ezévi halottai. A vezetők mögött még sokan, sajnos, számon vannak, erős ez a szervezet. Csendesen mennek, de mind nyílt szemmel, nyílt lélekkel. Tiszán és becsülettel állnak az égi bíróság elé. És az égi bíróság, az igazságos.

Halottak napján esett az eső, hullott az ég könnye és sírtak az ittnarodottak, sírtak a vergődő élő halottak, mi, akik élünk, kevergünk, vajudunk a semmiben.

Halottak napja nekünk ma minden nap. Minden nap emlékeztünk. Minden nap visszagondolunk. Minden nap várunk. Várjuk a holnapot. Nem ezt a sivár hétköznapot, bár az emberiség sohasem a vasárnapok, hanem mindig a hétköznapok vitáit előre. A megváltozt, a vezérszilárdot! Bár a csatát rendszeren nem a labornokok, hanem a közönségek nyerték meg. A békéséget, a megértést. Bár az iskolában történelmórán csak barcrol, vérről halottak, tanultunk, mi nem kívánunk történelmi korszakban élni. Nem akarunk hősek lenni. Nem kell a hőskor. Könyvben, igaz, szép az. De a mai hőskor még olvasmányok is ocsányai. És unokáink, ha a mi korunkról tanulnak, épígy meg fogják vetni nagyszüleiket, ahogy áhíttal és rajongással ejtik majd ki dedajuk nevé. Szárke, egyszerű, bekes, munkás életet kívánunk. Vagyódás él az ajkunkon. Régi térképét nézünk, ócska újságban lapozgatunk régi barátaink sírját ástajtuk könyvünkkel, hintjük be virággal. Hiába mondja nehai nagy költőknek, Balza József, igenis van öröm munkában, csak a munkában van öröm. És van a jövőnkben remény, van egy világ, miként a temető kapuja felett a tábla: „Feltámadunk!” Feltámad még a mult, barátaink, régi négy jó pajtasunk: a Tiszesség, a Beesület, a Szeretet, az Igazság! Feltámadt az emberben az ember, amikor kezét fogva dolgozik a magyar és megbesült a munkát, megbesült egyházt, 63 magyar vármegyében!

Halottak napján esett az eső, csendesen szemetelt, mint az olvasó szemel, sok ember szívében templom lett és oltár és ezen az oltáron áldozott a multnak, a holtnaknak, akik élni fognak, amíg a ma élők már ma sem élnek.

A bolnak két vége van!

Irla: Gáspár Fülöp

Az utóbbi esztendő alatt láthatólag szisztematikus sorvadt el az ipar és kereskedelem Magyarországon. A magyarországi milliós, félvezető a külföldi demagógizmolaktól, bizony sok esetben kárörvendé néztek ezt a folyamatot, mert egyszerűen agrikulat államunk uelkuralitát az országot és így egészen közömbös a szemükben az ipar és kereskedelem leromlása. Az agráriarsadalom oly időket élt át, amikor egy csak burgonyáért vagy babért 10 éves városi is jelentkezett s annak az árát csak megfelelő feltételekkel után engedte át nagy kegyesen — ha ugyan átegyedte —, a városiaknak. Tagadhatatlan azonban, hogy az agráriarsadalom a mai viszonyok között még is pusztulásra van ítélve, ha nincs mellette egeszes iparos és kereskedelmi társadalom. Az utóbbiak igazi életet elemei a kultúrának, a kulturális rétegek eltartása túlnyomórészt az ő vállalkozásukra nehezedik.

Az utóbbi évek során a gazdasági romlás minázmas levegőjében a kereskedelemben és iparban tömeges leépítés történt s rengeteg ember vesztette el a kenyérét. A legtöbb naponta szinte tucatjára jelentkezett s így feltartóztatatlannal fogynak a fogyasztók és egyben vásárlók munkások száma. Csak a teljesen tájékozatlanok hiszik azt el, hogy a gazdasági életet dogmatikailag lehet kormányozni. A csökkenő fizetésekkelenségek ugyanis nem álltak meg a zsidóknál, hanem igen súlyos mértékben osztóztak tovább a régebben s utóbb keletkezett kereszények ének is. És itt jelentkezik a bol másik vége. Most már kétségbevonhatatlannal megdallapítatott, hogy ágyazódván teljesen el van nyugvó az egész világ fogyasztóitól, miként annakidején a háború előtt Szerbia izolálva volt a Monarchiától. Ma már tulajdon börtönök vagyunk kenyérrel kapcsolatban, hogy mit jelent ez. A bolso fogyasztási terület pedig, melynek élető ereje lehetett volna a fejlődő ipar és kereskedelem, már régóta elvesztette normális fogyasztóképességét s a helyzet ma az, hogy ágyazódván minden rendű mezőgazdasági terményünk vagy fő részben a termék nyakán marad, vagy pedig a termék súlyos veszteségekkel, fő esetben önkéntes áron kénytelen tovább adni termékeit a megfogynakozott feltételekkel rendelkező városi lakosság számára. Hiszen láthatjuk, hogy mostanában például a szőlőtermékek 1—2000 koronával sem

képesek eladni boraikat. Hiába fizeti ki a sok termelő a nyomozást teherték fennálló jelzálogos tartozását, nem egyszer mindössze egy fazék káposzta árát, a baj most már itt van teljes egészében a termelők egy újabb eladósági folyamat alatt. Míg azonban azelőtt ólesón tudtak megfelelő hitelekkel kapni, addig ma átlagosan megelégedés kamatozással tudnak csak ehhez jutni. Nem kell tehát több, csak még 1—2 évi bőséges termés és az agráriarsadalom ugyanott lesz a maga élő értékesíthető termékeivel, ahol ma a kereskedelem és az agráriarsadalom.

Amíg ez a borzalmas játék csak néhány ezer egzisztencia ellen irányult, az agráriarsadalom milliói mondhatni páholyból szemlélte az egészet, most azonban már kénytelenek mégis csak részrehadni arra, hogy a lejátszódott tragédia tulajdonképpen nemcsak néhány ezer embernek a privát ügye, hanem az ő romlásuknak is előidézője volt. Ma azután mégis csak előtérbe lép mindezt az a szomorú kérdés, hogy tulajdonképpen mi okozta az általános nyomorúságot, a kereseti viszonyok sírját leromlottságot. És ez az általános megdöbbentés, ami a kérdés nyomában kell, fogja végre reménytelőleg megindítani a várvá-várt gyűlölgényű folyamatot. A nagy tömegek reáesésénél a bologizmolás folytatás akadályaira, kénytelenek lesznek göröcsöni kutatói a kivételtől után a legelőszorban is rá fognak arra jönni, hogy egy állam sem képes magát fenntartani készletviselőből. S arra is rá kell jönniük mihamarabb a milliósok, hogy itt csak egyetlen segítség lehetséges: ha végre mégis csak átesz a 3 millió magyar s megleszíteli mindkét félre főt az ország normális fogyasztóképességét. Nyilván az ipar és kereskedelem előbb-utóbb magához fog térni a mai eladóságról, s ennek nyomán pedig ismét ki fog virágozni az ország kultúrája.

Ennek azonban szükséges előfeltétele az, hogy végre minden vonalon kikészítsék a békességhőhöz s így valóban destruktív jelzavakat a lehetőleg nagy tétegy a tömegválságokat, a fejlődő demagógizmolást, hogy végre egyik ember a másikban dolgos értékesítést lássa s közösen megalkossák a dolgozókat becsületes s szeretetteljes társadalmat. Tegyük félre végre a hiúnak a rombolónak bizonyult jelzavakat s fogjunk hozzá az új Magyarországnak alapjait lerakásához.

Otthonot az albérloknek!

Irla: ROMÁN ERNŐ

A főváros életéről szóló statisztikai adatok szomorú világot vetnek arra, hogy mennyire csökkent az emberek folytonosan a dolgozókat védelme, az élelmiszer és egyéb létfontosságú árukhoz viszonyítva. A háború kitörése idején egy magános tisztviselő, ipari vagy kereskedelmi segéd jövedelme havi 100—150 korona volt, melyből szükségleteit fedezni tudta, míg ma a másfél-kétfélszáz fizetés mellett a létminimum 3—3½ millió korona körül van. Még szomorúbb a diákok és női alkalmazottak sorsa, kik még alacsonyabb bértér dolgoznak. Még e csekély jövedelmükből sem élvezhetik azok a magánosok, akik albérlettel kénytelenek lakáshükségletüket megoldani, mert jövedelmük harmad részét kénytelenek lakozásra fordítani, míg békében az jövedelmüknél mindössze 10—15%—t emésztette fel.

Egy polgári háromszobás lakás évi bére a békében 1200—1500 korona volt, ma ennek 36%-a a bére, a közüzemi pótlékkal és kincstári haszonrészesedéssel mintegy 46%, így tehát összesen 8—10 millióba kerül a főbérletnek a lakás.

A legkisebb, szegényes, tisztátalan albérleti szoba évi bére viszont 6—7 millió korona és így az egész háromszobás lakás bért a szerencsétlen albérlo feletti meg. Igen sok család eszupán azért tartja fenn nagy lakását, mert a szobák kiadásából egész megélhetését is biztosíthatja. A lakások feladását alkalmával a felmondás nemcsak a főbérlet, de albérlet is lakosságra utal, ami a mai viszonyok mellett kőkemény járna. Az albérlet uszodának létreése is kőszerek és ezt a kérdést is figyelembe kellett venni az új építési program megtervezésénél.

Bár a Bárczy-féle kiűző ágróndozás városfejlesztési program az akkori székségek teljes kiépítését tartalmazza, a mai változott viszonyokat sem

szabad észre nem venni. Újabb megoldásokat kell tehát teremteni, melyek számolnak a lakosság nehéz viszonyával. A lakásokra megoldást a szerint nemcsak kiskisok építéssel kell emyhitni, hanem csakúgy diákok, ipari és kereskedelmi alkalmazottak és nők részére építé otthonok létesítését is, amelyek helyének megválasztása és tervezése kielégíthető a magános kenyérkeresők és nők lakásigényével, társadalmi helyzetüknek és jövedelmi viszonyuknak megfelelően.

Ezek az otthonok egy-egy kétágyas kisebb és nagy- és négyszobás nagyobb szobákból állnának, kőszek, ócska ékeztével, olasz-, dán-, (dán-, dalság-, bepatyobokból, fanyteremmel, fudóval stb. A szoba, illetve ágyhárok bőséges felmelet nyújtanának az építési költség kamataira és így a főváros, amellyel, hogy szociális, egészségügyi, munkakalmi kérdést megold, a befektetett tőke rentabilitását is biztosíthatja.

Egy 200 ágyas otthon létesítése számításon szerint:

200 ágy részére szükséges légtér	
beépítés a 30 m ³	6000 m ³
Falak, folyósó, lépcső, átkelő, gazdasági helyiségek	6000 m ³
Összesen	12.000 m ³

Es ez a beépítés egyszerű bútorattal és berendezéssel legfeljebb 6 milliárdba kerülne.

Hatmilliórd 7%-os kamattal 420 millió, amelyet 200 ágybérletnek kellene kifizetnie és így egy ágyra évi 2.100.000 korona átlagos teherterlet jutna, ami havi 180.000 koronán alul marad. Ehhez járul az üzemi fenntartás (fűtés, világítás, személtény, orvos, könyvtár, kertbörtenés stb.) és így általánosan 250.000 korona havi bérlet társz, egészség, szállás szobákban, társadalmi helyiségeknek megfelelő életmódhoz jutna a lakosságnak azon része, amely még nem alapított család. A magánitőke érdeklődését is fel lehetne kelteni, ha valamely nagyobb ágybérlet vendék számításba.

Hogy a kérdés így megoldása szociális, erkölcsi szempontból a jobb táplálkozás és az egészséges életmód mielőbbi felfutása és a hiányos táplálkozás folytán elgyengült generáció erősödése szempontjából, azt nem kell bővebben kifejtenem.

T. vidéki előfizetőinkhez!

Lapunk mai számához ama t. előfizetőink részére, kiknek előfizetése november 1-én, illetőleg már jóval korábban lejárt, postakészletként tárt be lapot mellékelünk. Azaz tiszteltetésük kérséssel, hogy azt az előfizetés összeg beoldásánál felhasználják sziveskedjenek.

Kérjük az összeg meoldóhi áttalattal, hogy lapunk küldésben fennakadás ne álljon be.

A Kiadóhivatal

Dr. Rácz Dezső
és
özv. dr. Rácz Józsefné
síremlékének felavatása

vasárnap, folyó évi november hó 8-án déli 12 órakor lesz a rákoskeresztúri izraelita temetőben.

Rácz család

Ahol a zsidó még magyar

A trianoni határon túl

A trianoni határon innen, ebben a megszokott szegény országban úgy csinálják... tudjuk, hogy hogyan csinálják. Azt a megmaradt kevés millió magyart még kevesletlen szeretnek, úgyhogy a zsidót nem magyarul mondják, hallott, Wolffot, Petrováczot sőtőtőt igen, a zsidót, ha ősei időtlen idek óta itt éltek, itt vérezték, itt verejtékeztek, még akkor se.

A trianoni határon túl pedig a zsidó túr, szent, a magyarságot, de nem tagadja meg a magyarságot, iskolában magyarul tanít, templomában magyarul prédikál, magyarul főhászkodik istenéhez, társas érintkezésben magyarul beszél, van úgy, hogy csak ő beszél magyarul, csak ő állja a magyarságot egy-egy vidéken, ott a trianoni határon túl.

Azán ez esik meg vele, Komárom városát kettévágott a Trianon. A Dunát tették meg itt Trianon végrehajtójává s van most egy Komárom, egy magyar Komárom — a Dunán túl — és egy Komárom, egy cseh Komárom — a Dunán innen. Ebben a cseh

Komáromban is a zsidóság úgy van, mint az előbb mondtuk, az iskolában magyar iskola, templomában a pap magyarul prédikál, az egyház funkciói nyelve is magyar. A zsidó ott mind magyarul beszél, magyarul érez.

Cseh Komáromban, mikor még magyar volt, született Jókai Mór. Most is van még ott egy Jókai-egyesület. Ez az egyesület a héten őszi tárlatot nyitott meg. A tárlaton kiállított képek egy részét úgy volt, hogy keretezni kell. A városban két cég van, mely az ilyesminél szóba jöhet: az egyik több mint ötven esztendője van a városban, megbízható egy cég, mely hajlandó is lett volna vállalni a munkát megfelelő áron. Van aztán még egy cég, egy cseh, mely az új uralom óta telepedett meg Komáromban. Ez a cég drágább volt a másiknál, jobb munkát sem produkál, a Jókai-egyesület mégis a cseh céggel kereteztetett, mert a másik, mert a magyar — zsidó.

Igy csinálják a trianoni határon túl. Ott is így csinálják.

A Tudományos Akadémia jubileumára

A Magyar Tudományos Akadémia százéves évfordulója kedvezőbb időkben bizonyára kevésbé hivatalos jellegű és sokkal intímebb ünnepséggé volna a magyar társadalomnak, mint a mai viszonyok között. Pedig ma köztársaság kellene ünnepelnünk az Akadémiát, nemcsak mint a magyar tudomány őreit és legtekintélyesebb testületét, hanem mint egyik megvalósítóját azoknak az ideáloknak, melyek Magyarország kulturális és nemzeti újjászüléséhez vezettek az elmúlt század első negyedében. A mi feladatunk az ünnepség óráiban az volna, hogy megállapítsuk, mit köszönhet az Akadémia a polgári gondolat és a magyar polgárság. Köszönheti elsősorban

a magyar történelem átértékelését

és azt, hogy a rendi történelem egyoldalúsága mára az Akadémiában csoportosult tudósok, köztük Salamon Ferenec, Aschbacher Ignác, Marczli Henrik és mások elnökei iktatták bele a magyar történelem évkönyvébe

a városoknak, a polgárságnak, az iparnak, a kereskedelemnek a történetét, küzdelmeit és jelentőségét.

A polgári közgazdasági tudománya is erős haladást tett az Akadémia egész alatt, mely diákkal serkentette a közgazdaság kutatását és nemzetgazdasági bizottságának megbízásából

közgazdasági könyvtárt is indított meg,

melynek kötetében jelent meg többek közt Aschbacher Ignácnak a magyar jobbágyország történelméről szóló nagygyűjtő munkája, mely a munkások a történelmi szerepet egyenrangú tényezővé tette a diplomácia és a hadiügyek tényezőivel. Azt is elismeréssel jegyezzük fel a polgárság az Akadémia százéves évfordulóján, hogy a liberális évtizedekben

a polgárság sorából kinőtt kiváló kutatók is elnyerhették tudományos munkájukért elismerést

és büszkén állapíthatjuk meg, hogy ezek a tudósok dísz és fény hoztak abba a testületbe, melynek első tagjai között, a tudományt abban az időben szinte monopóliumként kezelő, főpapság foglalt helyet.

Az Akadémia százéves ünnepségén beszámolókat hangzottak el arról a munkáról, melyet a tudomány különböző ágaiban az Akadémia egy század alatt kifejtett. Ezekből a beszámolókból kimaradt egyaránt, melynek helye lett volna benne és ezeknek a beszámolóknak a hangja és szelleme sokban magyarázatul szolgálhat annak, hogy miért nem népszerű ma az Akadémia a polgárság széles körében. Ezek a beszámolók tanúsítják azt is, hogy, mintha az Akadémia az utolsó évtizedekben szintén szakított volna a liberalizmusnak azaz a szellemével, melynek legkevésbé a tudomány csarnokából lett volna szabad elidőznie és ha ma az Akadémia nem olyan népszerű, amilyennek lennie kellene, úgy ebben bizonyára része van annak is, hogy a társadalom széles rétegei legkevésbé az Akadémiának tudták elnézni azt, hogy a forradalmak lezajlása után

olyan természetű igazgatási eljárást indított tagjai ellen, melyek nem vonakoztak azok tudományos munkálkodására

és az etikai bírálatot velük szemben szatén nem azaz a mértékkel alkalmazták, mely az Akadémia nagyvívú alapjainak szelleméhez és világképéhez illelt volna. Ha nem így lett volna, akkor nem lett volna szabad olyan férfakkal szemben, mint Simonyi Zsigmond, Alexander Bernát és mások olyan álláspont foglaltatni az Akadémiának, mely ezeknek a kiváló tudósoknak az értékét nem csökkentheti, hanem

legteljesebb az igazoló bizottság tagjaira vethet árnyékot.

Azt szeretnénk, ha a Tudományos Akadémia életében a százéves évforduló megújulást jelentene. Megújulást annak a Széchenyi társaság a szellemében, akinek szobornál az Akadémia falát díszíti és megújulást abban a szellemében, mely a komoly tudományt hívti személté más szempontoknak a jogosságát nem ismeri el.

Mi történt a városházán?

Az ostendei egyezményt a külföldi hitelezők képviselői aláírták. A főváros közgyűlése december első napjában tárgyalja az egyezményt, mely elfogadás esetén 1928 január elsején lép életbe.

Csókai Lajos a pénzügyi közgyűlésen napirend elé téve felszólalt a hitelrendi iskolakezdet ügyében. Csókai azt kívánja, hogy a főváros járjon közbe a miniszterrel, hogy a közpiskolákban maradjon meg a nyelvi tanítás.

Az Akadémia ünnepén a fővárost dr. Sipőcz Jenő polgármester képviselte.

A közgazdasági bizottság kedden tartotta alakuló ülését, Vörtes Emil felszólalt az ellen, hogy a közmunkatörvény egy elavult szabályrendelet alapján újabb behozta a portálódást.

A vadászterületek kéri a fővárost, hogy a nyúl, fogoly és fácán utáni fogászatot adót engedje el.

Az állatkertben krizantém- és ciklamen-kiállítás nyílt meg. A kiállítás két hétig marad nyitva.

A Bedő Mór indítványra folytat a Beszárk ügyének megvizsgálására kiküldött bizottság szombaton tartja ülését.

A Polgár rádiója

Az utcákon egész sereg autó elköszök, mely a különböző sorsjátékok főnyereménye. Régebben ilyenkor szegény gyermekeket ruháztak. Ma már olyan jó dolgunk van, hogy már csak a nyeremény-autó hiányzik.

„Egy országot egy főúr”. A régi mondás új formát nyer. Czucz professzor magtalanlani akarja a zsidókat. Ezért az ötletet az antiszemita szívesen megbeszátják neki meg Erdélyt is...

Ügyeljen
biztonságára!

védjegyünk!

Szűk az élelem szűkösnek
FRANCK kávéház
rácsele párt

Mit írna ma Arany János?

Nem árt néha lapozgatni a klasszikusokban. Nem csak iskolaszagú órák és balladák vannak bennük. Az igazi költő mindenkor korának társadalmát is fotográfálja. És ezek a fotográfák sokszor találós évtizedek múlva is. Csúsz fel például, Arany Jánost. Vajjon: kikre bukkantunk az ő költészetében? És kikre alkalmazná Arany János ma néhány strófáját, melyet korának típusairól írt?

A fajvédőről ma ezt írná:

Sokan szerelnék a házát:
De gyűlöltek minden fajt,
Ha népszerű alkalmakom
Oly nagyot, mint én, nem látt.

(A szófások)

Az új gazdagokról zonghétá ezt a strófát:

Demokrata lett az úrból,
A koldus meg rangra vág, —
Hát 'szén úr ki más legyen, ha
Többé nincs úr, se' jobbág.

(Rangos koldús)

Ugyanarról, akról 1877-ben:

...kérgesült bírókat
Ó, aki — mintha ebnek,
Ugy dob feléd egy szót, trást,
S pittyent hány a tömegnek.

(Hirtlap-áru)

A jótékony főnc mántakusairól:

Mi tényleg a szenvedőkért,
Bőven fogunk pazarlani:
S ha nem csordul, sa szeresinkből
Csöpögni nekik is valami.

(Almanach 1878-ra)

A kisútról:

Cefrét verünk, főzünk italt,
Lakomát csapunk, nagy táncot:
Szépen köszönjük úr,
Hogy élsz a földön.

(Az ördög elvitte a földet)

A kormány-főtanácsosokról:

Azt beszélik, rendelték kaplam, —
Nem vettem, mért arattam!

(A csillaghalálkor)

Egyésmely rendőri útról:

Midőn a munka 's vagyon
Egyésmelyt messze esnek,
Es a tökélyre vitt család
Mondhatni rendszereinek:
Midőn eltűnne a szegény
Családiasz zamata,
A nő erényét... s ami több
A férj nejt eladja...

(Gondolatok a béke kongresszusra felől)

Végül a bírálnakról ezt a tanácsot adhatná:
Kíváncs nagy nyeremény! Ezt halld meg úser!
Ha kergedél a hasznosok szagát:
Vagy embert, oly áron eményit megér:
Es add el, amennyire tartja magd.

(Nyerdskedés)

Es még ma is jó lehet volna, a kényszerrepresszá.
gek korában is...

Deák Ferenc és a demokrácia

Írta: dr. Marczali Henrik egyetemi tanár

Janus

Igy írtá ezt meg már hetekkel ezelőtt *A Polgár* a már akkor megírta, hogy ez a megalakulandó bizottság nem tekinthető az autonómia szervének. E bizottság útján a kormány gyakorolja majd felügyeleti jogát. Az autonómia pedig ettől függetlenül küldhet majd ki egy felügyelő bizottságot, amely majd az autonómia jogait gyakorolja. A legközelebbi közbélyes hivatalosan még nem foglaltat állást ezek felett, de kétségtelen, hogy a törvényhozásig bizottság meg fogja védeni ebben a kérdésben is az autonómiát a kell. Hogy itt a tanács a mellőle álljon.

KÖZGAZDASÁG

Ismét megfeneklett a hadikölcsönök valorizációja

A pénzügyi kormány az általános nyomásnak megfelelően végre valahára meg is fogja tervezni a közeli napokban a valorizációs törvényjavaslatot s ezzel a valorizáció problémája kétségkívül fontos új állomáshoz fog eljutni nálunk. Végleges rendezésről természetesen aligha beszélhetünk, mert még azokban az államokban is, ahol a kormányzat némiképpen méltányos magatartást igyekezett tanúsítani a kisérintettekkel szemben.

Ízéből és ízéből fellángolnak a mozgalmak a további valorizációk érdekében.

Németországban rövid két év alatt három valorizációs törvényt is látott napvilágot, a későbbi keletiek korrigálják, kiegészítik egyezően az előbbiek a mulasztásait, s mindazonáltal a valorizációs probléma végleges rendezéséről még mindig nincsen szó.

Meglehetősen teoretikus értekek miatt ilyen körülmények között azok a híresztelések, melyek az egyik esetben a hadikölcsönkönyvek valorizálását röpték világba, másik esetben pedig kategorikusan cáfolják az államháztartási papírok valorizálásának lehetőségét. Bármilyen törvényes intézkedést is fog ugyanis a kormány elölbe lépni, ezen a téren korántsem fog egyelőre addig elmulasztani, hogy az érdekeltek széles tömegét végleg lefegyverezze.

Nemrégben pontos számszerű adatokkal kimutattuk, hogy a hadikölcsönökkel kapcsolatban kielégítő rendezése alig 8-10 millió aranykoronát igényel az államtól évenként s ezzel legalább egy töredékét visszakaphatnák a kötvénytulajdonosok a békeévekben összekuporgatott vagyaikkal.

A legutóbbi napok során kitért, hogy a valorizáció kérdésében a kormányzat mögött álló párt sem tud egységes felfogásra jutni s a legellentétesebb felfogások kereszttüzeben áll a különben is igen mérsékelt iniciatívára képesekkel rendelkező kormányzat. Bárhol is ücsűs tehát ki a valorizációs törvény, már jóelőre el lehetünk látni a készülőre.

Itt csak egy provizórikus megoldásról lehet csupán szó s maga a valorizációs probléma tovább fog haladni a maga útján.

Mert olyan kötvénytulajdonos aligha fog akadni valahol, aki egykönnyen bele tudjon abba a gondolatba törönni, hogy a morális egyúttalokból felépült állam véglegesen megtagadja az önfeloldozás legvégig határig elmulasztott kötvénytulajdonosokkal szemben a kölcsönkönyvekkel méltányos feltértelekét. Hiába hirdet a kormány végleges rendezést, a valaminek való igéit és jog egy fontosnak fejlődésnek a folyamatát rejt magában a megfelelő kielégítés hiányát. Már pedig hol vagyunk ma még ettől...

Hírek a gazdasági életből

A legújabb bécsi hírek szerint ott már megkezdett az új magyar pénznek, a pengének gyűneve. A jó osztrákok sehozz sem tudják megbecsülni a magyar pénzügyi kormányzatnak a 12.500-as szorzószám alapuló, tehát az ötvöktől eltérő rendszerű pénzgépezést s ezért a pengét egymás között „Nichtskilling”-nek nevezik.

A magyar ipari és kereskedelmi körökben mozgalom indult meg annak érdekében, hogy a lengyel kormányt végre rászorítsák a behozatali kontingensek felszámolására. A lengyelked tudvalevően hetekkel ezelőtt új titlami listákat állítottak fel a külföldi árukat vonatkozóan, hogy ezzel is megvédjék a helyi árfolyamát.

A magyarországi, nagy számbányú produkciója a legutóbbi négy hét alatt 12 százalékkal növekedett és pedig főként a cukorgyártási kampány megindulása, valamint a MÁV forgalmának emelkedése miatt.

A legutóbbi megállapítások szerint a 8.5 milliárd névértékű hadikölcsönkönyvekből nem egészen 3 milliárdnyi névérték van még mindössze forgalomban. A többi már az államkincstár birtokába jutott az utóbbi évek folyamán adók és a P. K. vásárlásainak eredménye alakjában.

A magyar-észak-szláv kereskedelmi tárgyalások újból felvetődnek az idén már aligha kerül sor s így azoknak lesz igazuk, akik a tárgyalások hosszadalmas elhúzását jóslották.

Dr. Jacobi Olivér, a Kereskedelmi Bank ügyvezető-igazgatója, már hosszabb idő óta New Yorkban tartózkodik, hogy a magyarországi fixkamatozási papírok ottani elhelyezhetőségének a kérdését tanulmányozza. Mint értesülünk, dr. Jacobi a közel jövőben visszaérkezik Budapestre és pedig nagyjelentőségű eredményekkel a zsebében.

IV, Eskü út 1. szám

ORION SZÍNHÁZ

Tel.: József 150-01

BOHÉMÉR **Buster Keaton**

Világatrakció, rendezte Charlie Chaplin

a nők barátja

Híradók — Intim Pista

Kedde 6 fel, 8 fel 8 és fél 10 órákor

SZÍNHÁZ

* Mad. ana. (A Vígcsináz bemutatója.) Gulliano gróf tíz évvel ezelőtt fellékényességében korábbiával szép feleségére arába vágott, akit paraszti sorból emelt magához. A grófné ezért tíz éve megtagadja esküjét férjétől, aki tíz évi fehetetlen bosszúszágában gondolatok meztelen leányokat rendel palotájába. A gróf az orgia végén öngyilkos lesz, míg az asszony kimegy a nagyvilágba. Beleszeret egy lakájba, aki eleinte csak az asszony ékeztelére pályázik, de végül halálában beleszeret, a tőle ellopott ékszereket a tengerbe dobja és szegényen és elvonulva vele egy kis faluba. Itt megkezdik régi főúri környezetének egyik tagja, a grófné tudatára ébred, hogy „eltévesztette az utat” és egy revolvergolyóval tesz pontot életére. Fazekas Imre új darabja színpadi, semmi más. Első felvonása rabul ejti a nézőt, itt talán meg írodalmat is találunk benne, de ezen túl minden kapcsolatot elveszt az élettel. A közönség ezzel sem jár rosszul, mert a történet így is izgalmas, fordulatok és a szereplők Gombaszögi Frida, Rajnay, Törzs, Lukács.

Hegedűs, Göth, Szerbány, Kürti együttese hiánytalan művészettel adja vissza a darab izgalommal túlfűtött hangulatát. A rendezés József Dániel ízlésű dícséret.

* Biller Irén beteg. A Fővárosi Operettszínház népszerű szubrettjét, mint sajálatlalt értesülünk, ismét elővette régi torokhája, melynek kikészítése végett annakidején hetekkel töltött tenger mellett. A művésznő gyógykezelése előrelátólag hónapokat fog igénybevenni, és így bizonytalan, hogy a színház új operettjének melynek zenéjét tudvalevően Jacobi Viktor ismeretlen szerzeményeiből állították össze, szubrett-szerepét ki fogja játszani.

* A Belvárosi Színház legközelebbi ujdonsága Földes Imre háromfelvonásos vígjátéka, a Pántlika lesz. Magyar ujdonságára készül a másik Bárdos-színház, a Renaissance is, melynek egyik legközelebbi ujdonsága Zágon Istvánnak, a népszerű kabaréfrónak „Marika” című darabja lesz.

* Piteoffék Budapestben. Érdekes vendégzereplés színhelye lesz december második felében a Renaissance Színház. Piteoff és felesége, a világhírű orosz származású párizsi színészek jönnek Budapestre és fogják egy hűtlen keresztül vendégzerepleni társulatukkal. Piteoffék legmerészebb újított a francia

KisKomédia „Minden színpadon át”
Cyprian (XXVII.) der Gültige
Rott és Steinhardt-tal
VI. Révay uca 18 — Kedzete 8 órákor — Telefon: 14-22

színpadnak, akik annakidején különösen Molnar Ferenc híres, nagykeres darabjában, a „Lilium”-nak újszerű és furcsa beállításával beszéltek sokat magukról, de ezzel, a furcsasága mellett artiztikus beállításával és nagy művészetükkel, hatalmas sikerhez is jutottak a magyar író darabjait. A „Lilium” budapesti programjukon is szerepel, ezenkívül két Pirandello-darabot és Bernhard Shaw Johanná-ját is bemutatják.

* A világhírű néger operettrevü-társulat egész héten a Renaissance Színházban.

* Ma és minden este A Szerelm és Halál játéka, Romain és Rolland remekműve, a Belvárosi Színházban.

* Az Engem szeress atrakciói:

- Engem szeress — Föld Mihály vígjátéka — a Magyar Színház legkitűnőbb szereposztásában: Titkos Ilona, Csontos, Tarnay, Tarnayné, Z. Molnár, Dénes, Dévény, Zólyon.
- Titkos Ilona Balazs-nótákat énekel — Engem szeress — Magyar Színház.
- Csontos Gyula magyar nótákat énekel — Engem szeress — Magyar Színház.
- Titkos Ilona és Csontos Gyula csárdást táncol — Engem szeress — Magyar Színház.
- Z. Molnár László Kálly-kettős — Engem szeress — Magyar Színház.
- Lalla Collins és Edna May világhírű angol táncgárda, Savanov jazz-ban, a Főle Műhely — Engem szeress — Magyar Színház.
- Grinzing-kamaraschramml — Engem szeress — Magyar Színház.
- Vörös János cigánybandája — Engem szeress — Magyar Színház.
- Balazs Árpád legszebb dala — Engem szeress — Magyar Színház.
- Eso — Magyar Színház — Szombaton eredeti premier-szereposztásban. Titkos, Csontos, Berk, Zólyon, Z. Molnár, Dénes.
- Vígcsinázban pénteken, szombaton és vasárnap tartják meg a Madonna bemutatást estei. Az Ürlemerek 26-ik előadása hétfőn lesz.
- Az Orlov utolsó előadása, Granichstaedten népszerű operettjét meg kilenczór adják a Fővárosi Operettszínházban. Vasárnap délután a Nótás kápitány szerepel a műsorban.
- Tablász házat jelentett az Engem szeress négy első előadása a Magyar Színházban és a jölekből ítéve, ez kezdete a tablász egész sorozatának. Az Engem szeress legnagyobb reklámja — a közönség, amely esteire esteire teljesen átadja magát Föld Mihály szentelvényes mulatságos darabja vidámságának és lelkesen tapsolja Titkos Ilona ragyogóan buhángos koszművészt, Csontos Gyula nagyszíri és már népszerű csapását, Z. Molnár László kitűnő táncművészt figuráját, a végteleen kellemes és mulatságos Dénes Györgyöt, a kitűnő Tarnay-párt és az egész nagyszíri együttest. A színpadon működő négy zenekar csak fokozza a nagyszíri hangulatot. Szemnek, fülnek, ami csak jó, színházban képezhet, mindent nyújt az Engem szeress, az idei szezon nagy slágere. Legközelebbi előadások: péntek, vasárnap.

Schaumburg-Lippe
HERCEGI UDV. PINCE
Villány
Régi éviarátú
pezsgők és palackborok

Sztrájk az autótaxinál

A főváros közönségét az autótaxi soffőrei az azzal léptek meg, hogy sztrájkra léptek. A sztrájk-mozgalom nem újabbkeletű. A vállalat nagy büszséget fejt ki abban, hogy Budapestet a bérautó-fuvarozást maga monopolizálhassa, majd amikor a demokratikus blokk ezt meg is lehetnéne tette, megelégelt volna azzal, hogy bizonyos privilégizált helyzetet biztosított magának. Bedő Már éppen a közlekedésségi bizottság legutóbbi ülésén mondta ki, hogy a vállalat ebben az irányzatban meg a tájékoztatásnak kihasználásától sem riad vissza. Szerződés jogára hivatkozva kért újabb rendszámkat, holott a fővárossal kötött szerződésének egy pontja egyenesen kizárja a privilégizált helyzet további fentartását. A bizottság Bedő fejtegetésének hatása alatt nem is volt hajlandó a vállalat kívánságának deferálni.

És ez a vállalat a maga soffőreit napi ötven ezer koronával doltta. A többi keresek meg — boravalló. A soffőrök azonban ezt lealáznak tekintik s aztán meg is csapnak most már a boravalló-jövedelem. Béremelést kértek tehát a mert nem kapták meg, sztrájkra léptek. A sztrájk egyelőre még tart, s a soffőrök el vannak szárvá, hogy mindaddig folytatják, míg az igazgatóság nem teljesíti követeléseiket.

„Nestlé”

Párizsi hajpótlék-
ujdonságok rövid
hajhoz

„fartós onduláció speciális Henna hajfestés”

Kozmetika • Manikür

Vánd. Rakóczi út
57. szám. — Tel.: J.
141-78

POLGÁR SZERVEZKEDÉS

Sírkő-, bor- és bútorüzletekkel foglalkozik a főváros

A Józsefváros határozati javaslatban kéri fel a pártot a legelősebb harcra az üzemek ellen

A Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör keddi értekezletén Vitéz Aladár bizottsági tag foglalkozott a városi üzemek kérdésével. Nem tagadja, hogy bizonyos közüzemek megvan a létjogosultságuk, így meg lehet a létjogosultságukat mindazonáltal az üzemeknek, melyek elsőrendű közzolgáltatást ellátnak. A háborús viszonyok következtében, 1914-ben létesült a közüzemek legnagyobb része, akkor ezekre az adott helyzetben szükség is volt, de ma már ez a helyzet nem áll fenn. Nem képes belátni, mi szükség van például az Első Magyar Szállításművelési Vállalatra, mely a háború alatt alakult meg, amikor az Entreprius beszüntetése miatt, de ma már nem temetével, hanem a temetők 30 évenként megújítását tartásukhoz szükségesnek tartják a sírkövek megújítását, kijavítását és eladásával foglalkozik. Ez az üzem poton áron veszi meg a fővárostól a sírköveket, drága áron adja el és a mutatós hasznát új sírkövek vételét és eladását üzi, erre az üzletre viszont ráfizert az előbbi üzlet nyereségét. Hol itt a közérdek?

Van a fővárosnak egy borkereskedelmi részvénytársasága, amikor a borkereskedelmi törekvések és az üzlet pang. Van egy faúró üzlete, melynek kapcsolatai kellene gyártatnia, de főleg látszólagosak állt elő. Itt a cipő- és ruházati, mely szintén felesleges, hogy miért, arra A Polgár legutóbb rámutatott. A legelősebb harcok kell a pártnak a felesleges üzemek ellen megindítani, hogy ezek megszűnésével a polgárság új kereseti lehetőségeihez jusson. Ez-

után határozati javaslatot terjeszt elő, melynek értelmében a Józsefvárosi Demokrata Párt felszólítja az Országos Pártot, hogy a legelősebb harcot indítsa meg a fővárosi üzemek ellen.

A határozati javaslatot Farkas Vilmos, a Fűszerkereskedők Egyesületének elnöke, az OMKE elnöke szövegezte, aki az előzményekről kitérő határozati javaslatot ismertette. Ezek az üzemek nem jöttek mára, mint egy csomó tisztviselő elhelyezésére, jobban mondva mellékfoglalkozást jelentenek tisztviselők részére. Nem szabad ezt a helyzetet fenntartani. Ha egy kereskedő üzletet csinál, vagy keres mellette, vagy ráfizet. Itt azonban, ha sikerül az üzlet, az üzem keres, ha nem, a főváros fizet rá. Be kell szüntetni a szociális politikát, komoly világvárosi kommunális politikára van szükség.

Messinger Hugó dr. azt kívánja, hogy a főváros elvonuljon fel azokat a nyomtatványokat és magyarázó füzeteket, melyek a nagyközönséget a korábbi közgyűlések alatt bizonyos szak- és jogi kérdésekről tájékoztatták. Román Ernő műépítész indítványozza, hogy a határozati javaslatot az egész Józsefváros tegye magáévá. A városi építkezések kiadása körül mutatkozó visszásságokról lesz ezután szó. Vezér Weiler Ernő dr. elnök megállapítja, hogy a határozati javaslatot az értekezlet egyhangúlag elfogadta és bejelent, hogy ezt Hajdu Marcell dr. pártelnökkel közösen fogja a további lépések megtételére venni. Ezzel az értekezlet véget ért.

DEMOKRATA NAPTÁR

November 7, szombat.

Központi Demokrata Kör. Freund Dezső előadása a lakáspolitikáról. (8). — Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör. Műsoros est. (8).

November 9, hétfő.

III. ker. Demokrata Társaság. II. Kultúrest. (8). — Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör. A gyermekfelnevelési akció ülése. (6).

November 10, kedd.

Lipótvárosi Demokrata Kör. Társasvacsora. (8).

November 11, szerda.

Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör. Vázyonji Vilmos arcepének leleplezése. (8). — Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Kör. Dóczy Sámuel dr. előadása. (8). — Ferencvárosi Demokrata Kör (Belső) Politikai vacsora. (8).

November 12, csütörtök.

Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Kör. Társasvacsora. (8). — Belsővárosi Demokrata Kör. Szechenyi-emléknap. (8).

Mi ujság a pártkörökben?

— Csergő Hugó előadása Reviczkyről. A Központi Demokrata Kör szombati társasvacsorájának keretében Csergő Hugó fró tartott költői lemdűtet, mely gondolatokat átszántott előadást. Reviczky viczky Gyula a maga korának legnagyobb költői közé tartozott és annak magyarázatát, hogy a költő népszerűsége nem tudott a maga korában teljes egészében kibontakozni és emléke korában után gyorsan elhalványodott abban találja meg, hogy a költő népszerűsége minden korban jelentős részben a politikából táplálkozik. Petőfi és Ady is nagy költők voltak, mint Reviczky, de ők a népszerűség már életükben megszerezték, mert az a költőiségük koruk politikáját is kifejezésre juttatja.

Kérdhetik, miért demokrata kör eleve fel annak a költőnek emléket, aki egész költészetében aristokratát volt. Erre az feleli, hogy Reviczky csak annyiban volt aristokrata, hogy megvolt benne a tehetség, szégyenszerű és gőg szellemisége, de valójában nem volt aristokrata, hanem ember. Reviczky a szerelem, szomorúság és büls betárgolás költője volt. Ez bizonyítja az, melyekből Baló Elemér a Belvárosi Színház tagja olvasott.

— A Lágymányos-Kelenföldi Polgári Kör tisztikara és választmánya a hó 4-én tartott ülésen állapította meg kulturális bizottságának öszi és téli előadás-sorozatát.

Tagavató. November 10-én este 8 órakor tartja a Lágymányos-Kelenföldi Polgári Kör első tagavató vacsoráját. A tagavatót megjelenti: dr. Fabian Béla nemzetgyűlési képviselő és dr. Bródy Ernő, a Községi Demokrata Párt elnöke, valamint Főhly Vilmos, törv. bizottsági póttag.

— A Lipótvárosi Demokrata Kör a hónap folyamán új, díszes helyiségekbe költözik, mintán az egyre

növekedő taglétszám folytán az eddigi helyiség szűkönek bizonyult. Az új helyiség a Falk Miksa uca 2. sz. háznak (Szalay uca sark) I. emeletén lesz.

— A Belvárosi Demokrata Körben csütörtökön Maklay Klára zongoraművésznő rendezett hangversenyt. Rameau, Beethoven, Brahms, Chopin és Liszt műveiből állította össze tartalmazású műsorát és elmélyülő játékával, előnagru technikájával nagy és megérdemelt sikert aratott. Jövő csütörtökön Szechenyi István emlékének szenteli a kör. Az ünnepi beszédet Pósta Sándor dr. mondja és az ünnepélyen megjelennek Fáyosy Vilmos és a pártvezetőség tagjai is.

— Az Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Körben a VII. kerületi blokkbeli kerületi választmányi tagjai minden hónap utolsó hétfőjén értekezletet tartanak, hogy a szükséges teendőket megbeszéljék és irányítást kapjanak a további munkásságra. Ezeket az értekezleteket a közel jövőben ki fogják bővíteni, amennyiben az összes kerületi választmányok blokkbeli tagjait meg fogják hívni a közös megbeszélésekre.

— A Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör szociális hett pártvacsoráját a jövő héten keddi helyett szűkönk tartja meg. Amikor Fáyosy Vilmosnak arcepét fogja ünnepélyi keretében leleplezni. Az ünnepélyen megjelenik Fáyosy Vilmos és az résztvevőnek a kerületi demokrata körök vezetői és tagjai.

— A Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör csütörtöki társasvacsoráján keretében Zimmermann Dezső elnök tartott előadást az új adótervezényről. Hajdu Marcell dr. pártelnök bevezető szavai után, melyek arra utaltak, milyen nemtörődömséggel és hozzá nem értéssel kezeli a polgárnak saját, életbevágó adóügyeit, az előadó elősorban összehasonlította azt a kedvezményes rendszert, mely a földdel szemben az adótervezényben megnyilvánul, azaz a szigorú, mely a kereskedelmet és ipart sújtja. Behatárolt foglalkozik a költségvetés egyes tételeivel. Betegápolás és embervédelem céljára 28 milliárd van a költségvetésbe beállítva, ezzel szemben az állategészségügyre 18, 16 százalékosra 31 milliárdot irányoz elő. Így érthető, miért nem tudja az állam kifizetni azokat az adósságokat, melyek őt a fővárossal szemben a vidékről beözönló betegek korábbi ápolási díjai fejében terhelik. A földbírtoknak a régi adótervezény is kedvezett és dődelget a mostani is. Ezután részletesen és minden eshetőséget felölöl előadásban ismertette az adótervezény rendelkezéseit. Kiemelt előadása folyamán, hogy az adók behajtása és adminisztrálása 758 milliót emészt fel, vagyis az adóbevételek 10 százaléka. Örömmel látjuk, hogy a szanálási főbiztos úr 61 millió aranykorona felelősséget tudatosított ki. Azt reméljük, hogy ennek az eljárást majd az összes adókat ilyen arányban megállapítják. Elhelyett a legalább is a régi arányban megállapítani. Elhelyett a jövőbeni adó kivételével százalékosan felelősséget az összes adókat, így a földadót 4, a fogyasztási adót 7,5, a forgalmi adókat 11, a vám és jövedékek jövedelmét 150 százalékkal. Az idei termés 35 millió értéket képvisel.

visel, a földadóból kivett összeg 580 milliárd, ezzel szemben a forgalmi és fogyasztási adók 443 milliárdot tesznek ki. Előadása vége arra kérte hallgatóságát, hogy foglalkozzon behatárolt saját adóügyeivel, mert a nemtörődömség az adók mai rendszere mellett, tekintve az esetleges büntetések szigorát, a teljes romlásához vezet. Az érdekes és tartalmas előadást Freund Dezső műépítész kösöntte meg a tagok nevében.

— A Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Körben Dóczy Sámuel dr. szerdán tartja meg a múlt héten elmaradt előadást. Az előadást társasvacsora követi.

— A Ferencvárosi Demokrata Kör (Belső) szerdai társasvacsoráján Pakots József nemzetgyűlési képviselő nagyobb beszédben ismertette a politikai helyzetet. Rámutatott arra a háromdonra, mely a fájvédők letényel küzdelmét jellemzi, ahol a fájvédők már nemcsak a zsidók, hanem a kormány és a katolikus papok ellen is a legelősebb harcot folytatják. Az ilyen legelősebb ellen össze kell fogniok a komoly liberális elemeknek és de ennek az előjövő szövegének első jelt látja azokban a beszédekben, melyek Hassay Károly népnapi lakomáján alkalmából elhangzottak.

— A Demokrata Női Pártvezetőség (Király uca 65. II.) minden hónap első csütörtökjén zeneestélyt rendez, melyen vendégekkel szívesen lát.

— Dr. Rácz Dezső sírköveátadása. Rácz Dezső dr.-nak, az év elején elhunyt demokrata politikusnak sírköveátadást, november 8-án déli 12 órakor adják fel a rákoskeresztúri izr. temetőben. A gyásznapon a demokratapárti, a kerületi demokrata körök és a párt vezetősége is megjelenik.

Felölös szerkesztő: Dr. Hajdu Marcell

Felölös kiadó: Zsombar Géza

Engedmeny arban hangszerek és gramofonok a Nemzeti Demokrata Párt kör tagjainak
Lemez újdonságok legnagyobb raktára
Hanszger-Olthón
FEKETEMIHÁLY
Budapest VII. kerület, József körút 9. szám

Vasbútor, rézbútor

sodronygyártókat Klein Gyula és Társas vasbútorgyárban, Budapest, VII. kerület, Dob uca 53. szám

Krámer Adolf
festő- és mázoló mesterség
Budapest 7, Lágymányos u. 4. Tel. J. 82-57

Legszébb Legjobb Legelősebb
PAP PAP PAP
Kárpitosas, vas- és rézbútorgyára

Szűnyeg, pohár, tüggöny, agy- és az allertók, gyermekkosci, nyuszékek, leányzóba, előzőba- és kerítőkörök, anyák és szülők minden kíváncsi kaphatók
Gichner János
Budapest VII, Erzsébet körút 20

Nagy katalógus 4000 korona ellenében postán küldök

Külföldi illatszerek és kozmetikai különlegességek
BALASSA HUNGÁRIA
DROGERIA Budapest,
VIII, József körút 13

Réz, vasbútor sodrony, Agybétét gyermekkosci elismert jóminőségű fogva legelősebb Nikker gyárban, VII, Dohány uca 6. szám. Telefon József 124-12

Tűz ellen biztos a harc, Hogyha veszel MINIMAX-ot.
MAGYAR MINIMAX RT.
VI, Rózsa uca 85. • Telefon: 37-31.

MODERN BUTORSZALÓN Utló út 14, Baross uca 11. sz.
Szolid, olcsó kiszolgálás. Gáspár Mándor
Telefonszám: J. 50-08